

2026–2030-YILLARGA MO'LJALLANGAN KICHIK VA O'RTA BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH KONSEPSIYASI

Qisqa tavsif

2026–2030-yillarga mo'ljallangan Kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash konsepsiyasi Markaziy bankning ushbu sektorni moliyalashtirish tizimini rivojlantirishga doir maqsadlarini aks ettiradi.

Konsepsiyaning asosiy maqsadi - 2030-yilga qadar O'zbekistonda bozor tamoyillari, raqamli ma'lumotlar va raqobatga asoslangan kichik va o'rta biznesni (KO'B) moliyalashtirish tizimini shakllantirish, shuningdek moliyaviy va narxlar barqarorligini saqlagan holda KO'B subyektlarining moliyaviy resurslardan teng va barqaror foydalanish imkoniyatini ta'minlash.

JORIY KO'RSATKICHLAR

2026-yil 1-yanvar holatiga mamlakatdagi korxona va tashkilotlarning 85% ni kichik korxonalar va mikrofirmalar tashkil etgan. Yakka tartibdagi tadbirkorlar, dehqon xo'jaliklari, hunarmandlar va oilaviy korxonalarni hisobga olganda, 2026-yil 1-iyul holatiga kichik biznes subyektlarining umumiy soni 1,2 milliondan oshgan.

2026-yilning birinchi yarim yilligida yalpi ichki mahsulotning 50,5%, chakana savdo aylanmasining 80,3%, qurilish ishlarining 76,9%, xizmatlar hajmining 76,6%, jami eksportning (oltinni hisobga olmagan holda) 47,2% KO'B hissasiga to'g'ri keladi.

2026-yil 1-iyul holatiga KO'B kredit portfeli 218 trln so'mni yoki yalpi ichki mahsulotning taxminan 12% ni tashkil etgan. Shu bilan birga, kichik korxonalarning 10% va o'rta korxonalarning 16% kreditlardan foydalanayotgani moliyalashtirish qamrovini yanada kengaytirish uchun sezilarli imkoniyat mavjudligini ko'rsatadi.

Kredit byurolari KO'B subyektlarining 68% ni qamrab olgan, subyektlarning 24% da amaldagi kredit hisobvaraqlari mavjud.

STRATEGIK YONDASHUV

Konsepsiya doirasida belgilangan 25 ta o'zaro bog'liq tashabbus KO'Bni moliyalashtirish tizimini quyidagi uchta asosiy yo'nalishda rivojlantirishga qaratilgan.

1. Institutsional muhitni takomillashtirish (17 ta tashabbus)

Mazkur yo'nalish KO'Bni qo'llab-quvvatlovchi davlat va moliya institutlari vazifalarini muvofiqlashtirish, moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytiruvchi huquqiy va metodologik asoslarni takomillashtirish hamda tadbirkorlarning huquqlarini himoya qilish mexanizmlarini rivojlantirishni qamrab oladi.

Shuningdek, davlat dasturlari va kafolatlash mexanizmlarining samaradorligini oshirish, mikromoliya va islomiy moliyalashtirishni rivojlantirish, moliyaviy innovatsiyalarni sinovdan o'tkazish, eksport faoliyatini qo'llab-quvvatlash hamda KO'B sektori bo'yicha tahlil va ma'lumotlar sifatini yaxshilash nazarda tutilgan.

2. Moliyaviy infratuzilmani rivojlantirish (5 ta tashabbus)

Ushbu yo'nalish moliya tashkilotlari o'rtasida xavfsiz va standartlashtirilgan ma'lumotlar almashinuvini yo'lga qo'yish, kredit xatarlarini baholash va monitoring qilish imkoniyatlarini kengaytirish hamda kreditlash jarayonlarini raqamlashtirishga qaratilgan.

Ochiq banking (mijozning roziligi bilan uning bank ma'lumotlarini banklar va boshqa moliyaviy xizmat ko'rsatuvchilar o'rtasida xavfsiz almashish tizimi), **muqobil skoring** (kredit tarixi mavjud bo'lmagan mijozlar uchun soliq, to'lov, savdo, kommunal va boshqa raqamli ma'lumotlar asosida kreditni qaytarish imkoniyatini baholash usuli), **kredit ajratilgandan keyingi erta ogohlantirish tizimi** (qarz oluvchining moliyaviy holatini muntazam kuzatib, kreditni qaytarishda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarni oldindan aniqlash tizimi), **garov va muammoli aktivlar bilan ishlash platformasi** hamda moliyaviy mahsulotlarni taqqoslash imkonini beruvchi **raqamli xizmatlarni** rivojlantirish orqali kreditlash bilan bog'liq vaqt va tranzaksion xarajatlarni kamaytirish ko'zda tutilgan.

3. Moliyaviy mahsulotlarni rivojlantirish (3 ta tashabbus)

Mazkur yo'nalish moliyaviy mahsulotlarni tadbirkorlarning ishlab chiqarish sikli, pul oqimi, tarmoq xususiyatlari va eksport operatsiyalariga moslashtirishni nazarda tutadi.

Eksportoldi moliyalashtirish, xalqaro faktoring, mavsumiy to'lov grafiklari, qayta tiklanadigan kredit liniyalari hamda pul oqimi, uskuna va tovar zaxiralariga asoslangan moliyalashtirish vositalarini rivojlantirish orqali KO'B subyektlari uchun moliyalashtirish manbalari va mahsulotlar tanlovini kengaytirish ko'zda tutilgan.

2030-YILGACHA ASOSIY MO'LJALLAR

Konsepsiyani amalga oshirish natijasida:

- KO'B kredit portfelini 218 trln so'mlik joriy darajaga nisbatan 2 baravar oshirish;
- KO'B kreditlarining yalpi ichki mahsulotga nisbatini 12% dan 20% ga yetkazish;
- KO'Bni kreditlashda davlat moliya institutlari ulushini 73% dan 65% gacha, yirik davlat banki xususiyashtirilgan taqdirda esa 55% gacha kamaytirish;
- jami kreditlashda nobank kredit tashkilotlari ulushini 1,7% dan 5% ga yetkazish;
- kredit tashkilotlari foydalanishi mumkin bo'lgan ishonchli va ochiq ma'lumotlar

- bilan qamrab olingan KO'B subyektlari ulushini 68% dan 80% ga oshirish;
- onlayn mikrokreditlarning umumiy mikrokreditlashdagi ulushini 60% ga yetkazish va ularni ajratishning o'rtacha muddatini 1 soatgacha qisqartirish nazarda tutilgan.

KUTILAYOTGAN NATIJALAR

Konsepsiyani amalga oshirish orqali quyidagi natijalarga erishish ko'zda tutilgan:

- tadbirkorlar uchun - moliyalashtirish manbalari va mahsulotlar tanlovini kengaytirish, kredit olish jarayonlarini soddalashtirish hamda moliyaviy xizmatlarning shaffofligi va qulayligini oshirish. Bunda kredit tarixi yoki an'anaviy garov ta'minoti yetarli bo'lmagan, shuningdek hududlarda faoliyat yuritayotgan tadbirkorlarning moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlariga alohida e'tibor qaratiladi;
- moliya tizimi uchun - banklar va nobank tashkilotlari o'rtasidagi raqobatni kuchaytirish, risklarni baholash sifatini yaxshilash, kredit ajratish va monitoring bilan bog'liq xarajatlarni kamaytirish hamda muammoli kreditlarni dastlabki bosqichda aniqlash imkoniyatlarini kengaytirish;
- davlat dasturlari uchun - yagona ma'lumotlar bazasi, muvofiqlashtirilgan monitoring va umumiy natijadorlik mezonlarini qo'llash orqali resurslarni ustuvor yo'nalishlarga yanada maqsadli yo'naltirish.

AMALGA OSHIRISH VA MONITORING

Markaziy bank Konsepsiyani amalga oshirishda moliyaviy va raqamli infratuzilmani rivojlantirish, ma'lumotlar sifatini oshirish, bozor ishtirokchilari uchun teng sharoitlar yaratish hamda moliyaviy xizmatlar iste'molchilarini himoya qilish mexanizmlarini mustahkamlashga e'tibor qaratadi.

Konsepsiya rivojlanib boruvchi hujjat sifatida pilot rejimida amalga oshiriladi va har yili qayta ko'rib chiqiladi.